

Unit 1: First Things First...

יחידה א: מהתחלה...

Session 1: What is Ritual and Why is it Necessary?

Every culture has different rituals to mark important events or transitional moments from one stage to another. In Jewish tradition different rituals have developed around the cycle of the year and around the cycle of life. In each of the rituals there are different laws that shape it, as well as many customs that vary from era to era and from community to community.

In this course, we will discuss together the meaning of various rituals – birth rituals, *bar* and *bat mitzvah* (which are coming of age rituals), marriage, and death. We will try to think of the rituals from a personal and general points of view and especially the feelings that the ceremonies awaken in us, with the help of various Jewish and non-Jewish sources.

There is no need to be familiar with the rituals in advance. At the beginning of each unit is a short review about the ritual we will be discussing, but it is also possible to learn from the sources and most of all, from the discussion in *havruta*, enriching one another.

שיעור א: מהו טקס ולמה יש בו צורך?

בכל תרבות ישנם טקסים שונים הבאים לציין אירועים חשובים או רגעי מעבר בין שלב אחד למשנהו. במסורת היהודית התפתחו טקסים שונים סביב מעגל השנה וסביב מעגל החיים. בכל אחד מן הטקסים ישנן הלכות שונות המעצבות אותו וכן מנהגים רבים המשתנים מתקופה לתקופה ומקהילה לקהילה.

בקורס זה נדון יחד במשמעותם של טקסים שונים - טקסי לידה, בר ובת מצווה (שהם למעשה טקסי התבגרות), חתונה ומוות. ננסה לחשוב על הטקסים מנקודת מבט אישית וכללית ונבדוק אילו רגשות הטקסים מעוררים בנו, בעזרת המקורות השונים היהודיים והלא יהודיים.

אין צורך להכיר את הטקסים מראש. בפתח כל יחידה ישנה סקירה קצרה אודות הטקס הנדון, אך ניתן ללמוד באמצעות המקורות ובעיקר באמצעות הדיון בחברותא, ולהעשיר אחד את השני.

Share:

Recall a ceremony that made a big impression on you. Share some of its characteristics with your *havruta*: What was the occasion for the ceremony? Where did it take place? How did the ceremony influence you?

שתפו:

היזכרו בטקס שהותיר בכם חותם או רושם גדול. שתפו במאפייניו: לכבוד מה נערך הטקס? היכן הוא התקיים? מה היו חלקיו? מה השפיע עליכם בטקס?

The Little Prince, Antoine De Saint-Exupery
(Wordsworth Classics, Hertfordshire, 1995), pp. 79-80

The next day the little prince returned.

'You should have come back at the same time,' said the fox. 'If for example you come at four o'clock in the afternoon, I shall start feeling happy at three o'clock. As the time passes, I shall feel happier and happier. At four o'clock, I shall become agitated and start worrying. I shall discover the price of happiness. But if you come at just any time, I shall never know when I should prepare my heart to greet you... One must observe certain rites.'

'What is a rite?' asked the little prince.

אנטואן דה סנט אכזיפרי, (תרגום: אריה לרנר ואילנה המרמן), הנסיך הקטן, עם עובד 1952, 1993 עמ' 17-18

למחרת היום חזר הנסיך הקטן...

- מוטב לשוב יום-יום באותה שעה. אם תשוב, למשל, בשעה הרביעית אחר הצהרים, אתחיל להיות מאושר עוד בשעה השלישית. ככל שתקרב שעת הפגישה ארגיש עצמי מאושר יותר. ובהגיע השעה הרביעית אתחיל להתרגש ולדאוג. אז אדע לראשונה את מחיר האושר! אך אם תבוא בכל שעה שתהיה, לא אדע לעולם אימתי עלי להתכונן בלבי... כי גם בעניין זה יפה כוחם של טקסים קבועים.

- מה זה "טקס"? - שאל הנסיך הקטן.

'It is something which is all too often forgotten,' said the fox. 'It is what makes one day different from other days, one hour different from other hours. For example, there is a rite among my hunters. On Thursdays they go dancing with the village girls. So Thursday is a marvellous day for me. I can take a walk as far as the vineyards. But if the hunters were to go dancing just any day, every day would be like any other day for me and I would never have a holiday.'

- גם זה מן הדברים שהזנחנו יתר על המידה, - ענה השועל - והרי זהו מעשה המבדיל יום אחד מכל יתר הימים ומייחד שעה אחת מכל השעות האחרות. הרי למשל, טקס המקובל אצל צידי: כל יום חמישי בשבוע נוהגים הם לצאת במחולות עם נערות הכפר. לכן היום החמישי הוא בשבילי יום שכולו טוב! כי אותו יום יכול אני להרחיק לטייל עד הכרם. אילו רקדו הציידים בכל שעה שהיא, ככל העולה על רוחם, היו כל הימים דומים זה לזה ולעולם לא הייתי זוכה ליום חופשה ומרגוע.

What is the meaning of rite for the fox? What does the ritual make possible for him?

מהי משמעות הטקס עבור השועל? מה מאפשר לו הטקס?

When do we hold ceremonies, rites and rituals and what do they make possible for us?

מתי אנו עורכים טקסים ומה הם מאפשרים לנו?

The Beginning of Life – Ceremonies of Birth, Circumcision and Redemption of the Firstborn in Rabbinic Sources, Nissan Rubin
(Kibbutz Hameuchad, 1995), p. 13ff.

ניסן רובין, ראשית החיים – טקסי לידה, מילה ופדיון הבן במקורות חז"ל.
הוצאת הקיבוץ המאוחד 1995, עמ' 13 ואילך

A ritual is not simply a play or an external garment without content, as it may appear to a person from outside. A basic characteristic found in religious rituals is that the ritual is transformative, that is, it moves the participants from one state to another. The individuals who go through the ritual are changed from what they were before the ritual. Thus, for example, circumcision changes the male child from "non-Jew" to "Jew", and this act is irreversible. The marriage ceremony changes single people into a married couple and transitions them into a new status, which includes a system of new rights and responsibilities. The state of being married is not changeable except through another ritual, the ritual of divorce. This is the normative aspect of ritual.

טקס אינו סתם משחק או לבוש חיצוני חסר-תוכן, כפי שהדבר עשוי להיראות לאדם מן החוץ. תכונה בסיסית שמצויה בטקס הדתי היא שהטקס הוא טרנספורמטיבי, דהיינו, מעביר ממצב למצב. את היחידים, עוברי הטקס, הוא עושה לשונים ממה שהיו לפניו. כך, למשל, המילה הופכת את הזכר מ"לא-יהודי" ל"יהודי", ומעשה זה הוא בלתי-הפיך. טקס נישואים הופך את הפנויים לנשואים ומכניסם למצב חדש, הכולל מערכת של זכויות וחובות חדשות לבני הזוג. מצב הנשואים אינו ניתן לשינוי אלא באמצעות טקס אחר, שהוא טקס גירושין. זהו ההיבט הנורמטיבי של הטקס.

Rituals also have a sensory aspect: we perceive the experiential aspect of the ritual through our senses, and the normative aspect is also received through them. The more senses are involved and stimulated, the more intensive the ritual is. In Jewish ritual, for example, the sense of hearing is activated through passive listening to prayers and blessings (the listener fulfills the obligation) and by actively making one's voice heard (the speaker fulfills the obligation of the listeners). Thus for example, in the recitation of the *Shema* one can see visual symbols (the Torah reader must follow the written word, and cannot utter a word without seeing it in writing). There are rituals that include the sense of taste (*kiddush*

לטקס יש גם היבט חושי: באמצעות החושים קולטים את הפן החווייתי של הטקס, וגם הפן הנורמטיבי נקלט בעזרתם. ככל שמעורבים ומגורים יותר חושים, כך הטקס אינטנסיבי יותר. בטקס היהודי, למשל, מופעל חוש השמע בשמיעה פסיבית של תפילות וברכות (השומע יוצא ידי חובה), ובהשמעתם באופן אקטיבי (האומר מוציא אחרים ידי חובה). כך הדבר, למשל, ב"קריאת שמע". יש לראות את הסמלים הוויזואליים (הקורא בספר תורה חייב לעקוב באופן רצוף אחר הכתוב, ואין להשמיע מלה ללא ראיית הכתוב). יש שבטקס משתפים גם את חוש הטעם (קידוש על היין, אכילת מצה ומרור בפסח), את חוש הריח (בְּשָׂמִים של הבדלה) ואת חוש המישוש (נטילת לולב). הכלל הוא שדרך אחד החושים או צירופיהם מגיע המסר למשתתפים.

over wine, eating *matzah* and bitter herbs at Pesah), the sense of smell (spices at *Havdalah*) and the sense of touch (shaking *Lulav* and *Etrog*). The principle is that the message comes to participants through one of the senses or a combination of them. And thus, when a person's senses are disabled, there is debate related to that person's fulfillment of religious obligations. It is thus clear that a ritual is not an external ornament, but rather something of great importance.

ואכן, מי שחושיו פגומים ספק אם יצא ידי חובה. ברור איפוא שהטקס אינו עיטור חיצוני, אלא הוא הדבר בעל החשיבות.

Think of one of the ceremonies you talked about at the start of this session. Was it transformative? Was there a transition? Who, or what changed and how? What made the move possible?

מה דעתכם על טענתו של רובין? האם אתם מסכימים איתו? חשבו על הטקס מתחילת הלימוד. האם היה טרנספורמטיבי? מאיזה מצב ולאיזה מצב הוא העביר את המשתתפים בו? מה איפשר את המעבר?

Note the sensory components that were included in the ceremony. Which senses were engaged?

צינו את המרכיבים החושיים שנכללו בטקס.

The Beginning of Life

ראשית החיים

[...] The individual is similar, passing in the cycle of life from stage to stage: birth, marriage and death. For these to be "Jewish" they are marked by cutting or removing: at birth – circumcision and removing the foreskin; in marriage – breaking the glass; at death – tearing the garment.

[...] בדומה לכך גם היחיד, העובר במעגל חייו מסטטוס לסטטוס: לידה, נישואים ומוות. כדי שאלו יהיו "יהודיים" הם מסומלים בחיתוך או הסרה: בלידה – המילה והסרת העורלה; בנישואים – שבירת הכוס; במוות – קריעת הבגד.

How are change and loss connected?

מה דעתכם על מרכיבי ההסרה/החיתוך של הטקסים היהודיים?

What do you think about the components of "removal" and "cutting" in Jewish ceremonies described here? Do you agree with this definition? Are these components essential in your opinion?

האם אתם מסכימים עם הגדרה זו? האם הם הכרחיים לדעתכם?

Joy of Life, Nissan Rubin

(Kibbutz Hameuchad, 2004), p. 24

ניסן רובין, שמחת החיים

הקיבוץ המאוחד 2004, עמ' 24.

Ritual represents a concentrated socio-cultural experience, it expresses the range of relationships and hierarchies within society and the ideological beliefs of the participants.

הטקס מציג בפנינו באופן מרוכז את החוויה החברתית-תרבותית, את מגוון היחסים וההיררכיות בחברה ואת האמונות והאידיאולוגיות של המשתתפים.

Return to the ceremony you talked about at the beginning of this session. Did this ceremony represent the ideological beliefs of the participants? How?

חזרו אל הטקס שלכם מתחילת הלימוד. האם הוא ייצג את האמונות והאידיאולוגיות של המשתתפים? איך?

In your opinion, when a ritual doesn't completely fit your ideological beliefs, is it possible to change it? If so, how? If not, why?

במידה והטקס לא תאם במלואו את האמונות והאידיאולוגיות שלכם, האם לדעתכם ניתן היה לשנות אותו? אם כן, כיצד? אם לא, מדוע?